

Nieuwsbrief rechtsgeschiedenis – januari 2008 zie ook: www.rechtsgeschiedenis.be

Woord vooraf

Beste lezer,

Het begin van een nieuw jaar is het uitgelezen moment om een aantal goede voornemens te propageren. Voor de jonge onderzoekers prijkt het noeste zwoegen aan het doctoraatsonderzoek waarschijnlijk met stip op nummer één. Anderen, die de kaap van de veertig gerond hebben, denken misschien aan de aanschaf van een hele reeks fitnessstoestellen om hun vleeselijk omhulsel opnieuw wat in vorm te krijgen. Ach, wat baat dat!? Binnen geen tijd staan deze marteltuigen toch ongebruikt in een hoekje stof te vangen! Een beter voornemen is het nemen van een abonnement op een rechtshistorisch tijdschrift! Is dat immers geen inspanning die men gemakkelijk jarenlang en tot op zeer gezegende leeftijd kan volhouden?

Dat hebben de Nederlanders overigens goed gezien: zo zijn er bijvoorbeeld tien keer meer Nederlanders geabonneerd op **Pro Memorie** dan Belgen, alhoewel laatstgenoemden haast net zoveel artikelen publiceren als de Nederlanders! Het is nochtans een klein kunstje om contribuant te worden van de Stichting Oud-Vaderlands Recht en Pro Memorie te ontvangen. Het recept is eenvoudig: men surfe naar: <http://www.rechten.unimaas.nl/ovr/default.htm>, klikke daar op aanmelding, vulle alle gegevens in, schrijve over de luttele som van 30 euro en geniete vervolgens van een welverdiende geestelijke massage! U zult er wel bij varen...

Onze beste wensen voor 2008.

D. HEIRBAUT & B. DEBAENST

Recente publicaties

2007

SIRKS, A.J.B., *The Theodosian Code, A Study*, Editions du Quatorze Septembre, Friedrichsdorf, 2007, VIII + 278 p. ISBN 978 3 00 022777 6. € 59,- (om te bestellen : www.bod.de)

Call for papers :

Wie belangstelling heeft voor het volgend initiatief kan collega laurence-giavarini@orange.fr contacteren met suggesties, voorstellen voor bijdragen, bibliografische referenties enz. Het project hoeft geenszins tot Franse auteurs beperkt te worden, maar praktisch moet men er wel rekening mee houden dat eventuele bijdragen in het Frans moeten worden geleverd.

Journée d'étude (Université de Bourgogne/ Centre Chevrier)

L'écriture des juristes, un « modèle » d'action de l'écriture ? (XVe-XVIIe siècles)

Cette journée d'études s'adresse à des spécialistes d'histoire du droit, des historiens et des littéraires. Comme le montrent des ouvrages d'historiens et de littéraires que nous souhaiterions mettre en regard en guise de sollicitation pour une recherche commune, elle nécessite en effet la rencontre des travaux de différentes disciplines.

Dans un livre récent, *Écrire les coutumes. Les droits seigneuriaux en France* (PUF, « Le nœud gordien », 2006), Martine Grinberg montre les conséquences de la mise en écrit des coutumes, en France, à partir du milieu du XVe siècle, sur le contenu du droit, la production de la norme juridique, l'autorité des droits seigneuriaux. Elle attire ainsi l'attention, en amont de ce que l'histoire du livre a pu dire de l'histoire du droit, sur le pouvoir propre de la « mise en écrit » et l'action même de l'écriture dans la constitution du droit.

Une autre perspective sur les rapports de l'écriture et du droit est celle qui inscrit l'écriture dans la continuité des pratiques sociales d'un seul individu. Les rapports entre Montaigne magistrat et l'auteur des *Essais* ont été mis en évidence par les travaux d'André Tournon dans un sens qui intéresse notre réflexion. Ils montrent en effet comment la forme même de l'essai est issue des formes de la glose juridique, discours et citations notamment, et donc d'un type spécifique de production – ou de mise à distance – de l'autorité (*La Glose et*

l'essai, 2000). Ils inscrivent ainsi la pratique de l'essai et son mode d'accroissement perpétuel dans une certaine conception du magistrat, qui en fait « un simple adjuvant des régulations spontanées du corps civique, non le représentant d'une autorité supérieure ».

Ces deux ouvrages posent ainsi les questions de savoir quel est le rapport existant entre une formation professionnelle (culturelle, intellectuelle) et l'écriture, quel est celui que l'on peut établir entre la mise en écrit d'une règle, d'un jugement, et la production d'une forme. C'est donc cet objet, l'écriture, que nous voudrions proposer à la réflexion à partir de ce cas particulier qu'est l'écriture des juristes et des magistrats, pour tenter de réfléchir aux rapports possibles entre cette expérience singulière (et l'éventuel sens de l'écriture qu'elle met en évidence) et la question plus large de l'action d'écriture, ou de l'écriture comme action. Dans quelle mesure l'écriture du droit peut-elle constituer un « modèle » (pour l'historien de la littérature) des pouvoirs de la mise en écrit, ou de l'écriture, en particulier dans le cas des lettres ou des belles-lettres ? Qu'en est-il du rapport effectif, factuel, que l'on peut établir entre différentes pratiques sociales de l'écrit chez des juristes ou des magistrats dans la période concernée, autour de ce premier XVIIIe siècle où sont mis en place les moyens d'institutionnalisation de l'activité lettrée ?

Plusieurs axes de réflexion, ou modalités de travail, sont possibles :

- L'analyse d'un cas, ou la confrontation de plusieurs cas : les pratiques sociales de l'écriture d'un magistrat, par exemple.
- La réflexion sur l'écriture du droit comme « modèle » (pensé ou non) de l'écriture « littéraire », en fonction des périodes concernées et des « moments » spécifiques.
- La définition de contextes pertinents pour ce type de réflexion, c'est-à-dire de moments critiques : par exemple, la querelle des *Lettres* de Guez de Balzac, 1627, dans l'espace du jugement et de l'éloquence qui s'écrit.
- La réarticulation du problème de l'oralité dans la mise en écrit, par exemple dans la pratique et la publication de l'écriture épistolaire.

La journée pourra prendre la forme d'une matinée consacrée à la présentation de papiers par les différents intervenants, et d'une discussion l'après-midi, élargie aux présents. Elle pourrait avoir lieu en juin ou en septembre 2008, à une date fixée en fonction des participants.

Laurence Giavarini, Centre Chevrier / université de Bourgogne
(laurence-giavarini@orange.fr)

Kalender

→ 17 januari 2008 : promotie Jouke Turpijn

17 januari, 2008
Promotie Jouke Turpijn

Op donderdag 17 januari 2008 verdedigt Jouke Turpijn zijn proefschrift *Mannen van Gezag. De uitvinding van de Tweede Kamer 1848-1888*. U bent van harte uitgenodigd om deze plechtigheid bij te wonen. De promotie begint om 16.15 stipt in de aula van de Rijksuniversiteit Groningen. Aansluitend vindt er een receptie plaats.

Adresgegevens
Aula Academiegebouw RuG
Broerstraat 5
Groningen

Contactgegevens Paranimfen
Jasper Faase
06-40899683

Arne Turpijn
06-14690661

In *Mannen van gezag* betoogt Turpijn dat de Tweede Kamer in 1848 geen gevestigd politiek instituut was, maar nog door de leden van dit instituut moest worden uitgevonden. De Kamerleden wilden het gezag ervan (be)vestigen met gebruiken, regels en rituelen. Deze werden in de praktijk gebracht en verkregen uiteindelijk de status van een traditie. De klassieke parlementaire geschiedenis besteedt weinig aandacht aan tradities en gaat vooral over het maken van wetten. De geschiedenis van parlementaire tradities was voor veel oude schrijvers vanzelfsprekend en niet discutabel.

Voor de Kamerleden van 1848 was echter weinig vanzelfsprekend en heel veel problematisch. Deze parlementariërs kenden elkaar niet, laat staan dat zij wisten hoe het er in het parlement aan toe hoorde te gaan. Thorbecke's grondwetswijziging van 1848 betekende een ingrijpende hervorming van het politieke bestel, maar niemand wist hoe deze in de praktijk zou uitpakken.

In de daarop volgende decennia gaven de Kamerleden de parlementaire praktijk vorm. Zij stonden aan de basis van allerlei spelregels, tradities, instrumenten en mores, waarbij persoonlijke en opportunistische motieven het dikwijls wonnen van ratio en idealisme. Hun uitvindingen bepaalden wat de Tweede Kamer werd en voor een belangrijk deel bleef.

Haar wordingsgeschiedenis is van belang omdat zij vergeten lijkt, terwijl de Tweede Kamer nog altijd een belangrijke – zo niet de belangrijkste – plek is waar over ons en wat wij belangrijk vinden gesproken en besloten wordt. *Mannen van Gezag* probeert een antwoord te vinden op de vraag waar de Nederlandse parlementaire praktijk en tradities vandaan komen en hoe zij zich tussen 1848 en 1888 ontwikkelden.

→ 24 januari 2008 : journée d'étude – Louvain-la-Neuve :

Des méconnues de la recherche : les archives des polices en Belgique

Info : <http://calenda.revues.org/nouvelle9570.html>

→ 24-25 januari 2008: Colloque international – Lille:

Du compromis au dysfonctionnement: les destinées du Code d'Instruction Criminelle 1808 – 2008

Info : <http://chj-cnrs.univ-lille2.fr/spip.php?article338>

Met vriendelijke groeten,

Dirk Heirbaut
Bruno Debaenst
M.m.v.
Chris Coppens
Frederik Dhondt
Margreet Duynstee
Sjoerd Faber
Rik Opsommer

Wilt U bepaalde vragen, mededelingen of aankondigingen van congressen, boeken e.d. over rechtsgeschiedenis of Romeins recht via deze lijst laten verspreiden of wilt U dat een collega of vriend aan deze lijst toegevoegd wordt, mail dan naar een van de editors:

Dirk.heirbaut@ugent.be
Bruno.debaenst@ugent.be
s.faber@rechten.vu.nl
archieff@ieper.be
M.C.I.M.Duynstee@law.leidenuniv.nl
e.c.coppens@planet.nl

De voorgaande nieuwsbrieven kan U vinden op: www.rechtsgeschiedenis.be

Deze boodschap is U toegezonden omdat uw emailadres voorkomt in de lijst van ca. 300 rechtshistorische belangstellenden die bijgehouden wordt door het Instituut voor Rechtsgeschiedenis van de Universiteit Gent. Komt uw naam bij vergissing in deze lijst voor en wilt U geen verdere mails over rechtsgeschiedenis ontvangen, wilt U dat dan laten weten door een e-mailtje naar:

Dirk.heirbaut@ugent.be

Uw naam zal dan uit de lijst verwijderd worden.

Mogen wij de abonnees van de nieuwsbrief vragen steeds de wijziging van hun emailadres mee te delen.
